

A Hazai Nyugdíjpénztárak Országos Szövetségének állásfoglalása

Számtalan nyilvános értekezés érinti a magyar nyugdíjpénztárakban lévő megtakarítások, a magánszemélyek idős kori jövedelmének egyik meghatározó forrásának kérdéseit. Ezen viták, értékelések és híradások a legtöbb esetben egy komplex összefüggésrendszer néhány tényezőjére és ezen belül is csupán a rövidtávú hatásokra fókuszál. A Hazai Nyugdíjpénztárak Országos Szövetsége az objektív, higgadt és szakmai alapokon nyugvó tájékoztatás érdekében az alábbi állásfoglalást teszi közzé.

A 2007-ben a hitelpiacokról induló válság eszkalálódott 2008-ban egy globális pénzügyi krízissé. A lakosság túlzott hitelfelvételéhez, a fejlett pénzügyi piacokon a hiteltermékek irracionális strukturálásához kapcsolódó válság a reálgazdaságot sem hagyta érintetlenül és recessziós folyamatok indultak el 2008. negyedik negyedévében. Ezen folyamatok közvetlen hatásaként átfogó, mindenre kiterjedt eladói hullám, tőke kivonás indult el a befektetésekből a tavalyi év második felében. A fejlett részvénypiacok átlagosan 35-40% körüli visszaeséssel zárták az évet, a fejlődő piacok (mely csoportba Magyarország is tartozik) jellemzően 40-60% közötti zuhanást szenvedtek. A krízis értelemszerűen nem csak a részvénypiacokon, de a kötvénybefektetéseknél is érezte hatását, a fejlődő kötvénypiacok 10%-os átlagos gyengüléssel zárták az évet a (JP. Morgan által számított EMBI+ index alapján). Az alternatív befektetések sem kerülhették el a negatív hatásokat: az olaj és a nyersanyagárak is jelentős zuhanást könyveltek el 2008. év végére.

Fentiekben adódóan **az egyes pénztárak befektetési döntéseit függetlenül a külső környezet lehetetlenné tette értelmezhető hozamok elérését.** Egészséges gazdasági környezet nélkül irreális a pozitív reálhozam elvárása a nyugdíjpénztáraktól.

A negatív hatások kiterjedtségét illetően az 1929-33-as válsághoz hasonlítható krízisben a 2008-ban a nyugdíjpénztárak által elért negatív hozamok megkérdőjelezik-e a nyugdíjkifizetések biztonságát, a rendszer fenntarthatóságát? A válasz egyértelműen nem, hiszen a nyugdíjkorhatárig átlagosan hátralévő évek száma 27-32 között található a magánnyugdíjpénztári rendszer egészében. Ezen időtávon a normál (válságmentes) időszakok alatt elérhető 2.5-3.0%-os éves átlagos reálhozamok kikorrigálják a jelenleg elszenvedett veszteség negatív hatását. Csakúgy mint a történelem korábbi jelentős gazdasági válságai, a hitelpiacról kiindult globális krízis sem fogja felülmúlni a közgazdaságtudomány alapvető összefüggéseit; a gazdasági helyzet megszilárdulásával a piacok visszatérnek az átlagos, inflációt meghaladó hosszú távú hozamokhoz. A magyar pénztártagok számára érdemes egy közvetlen példát említeni: az 1998-as orosz válság, és a 2000-2001-es internetes lufi kidurranása, majd az ezt követő amerikai recesszió negatív hatásain is felülemelkedtek a nyugdíjpénztárak az elmúlt években.

Több magánnyugdíjpénztár is bevezette 2008. év elején a választható portfóliós rendszert, melyben a pénztártagok három befektetési portfólió közül választhatnak. Ezen pénztárak esetében a tagok figyelmét fel kell hívnunk arra, hogy nem racionális pánik hatása alatt dönteni és hirtelen portfólió csoportot váltani (pl. kevésbé kockázatos portfólió kiválasztásával). Statisztikailag igazolható tény, hogy a pénzügyi területen tapasztalatlan lakosságot a válságszituációk befektetési területen rossz döntésekre sarkallják. 1998 (orosz válság) és 2001 (IT lufi kidurranása, amerikai recesszió) között 8.5%-ról 2% alá esett a háztartások részvényaránya a megtakarításokon belül, míg a 2003 és 2007 között bekövetkezett, közel 6-szoros hazai részvénypiaci emelkedésben gyakorlatilag teljesen kimaradt a hazai lakosság (a megtakarításokon belüli részvényarány mindössze 0.5% pontot emelkedett).

A választható portfóliós rendszerben azok számára, akiket mindössze 5 év választ el a nyugdíjkorhatártól a kockázatosabb részvénybefektetések súlya nem lehet több mint 10%, így a rövid távú negatív piaci hatásoktól a nyugdíjhoz közel álló réteg jelentős védettséget élvez.

Milyen tényezők támasztják alá válságkörnyezetben is a nyugdíjpénztári rendszer szükségességét? A tagok vagyona professzionális vagyonkezelés alatt áll, az egyedi kockázatok kiszűrésre kerülnek a befektetésekben az elengedhetetlen diverzifikáció révén. Arányaiban alacsony (és fokozatosan tovább csökken) költségterhelés mellett valósul meg a tagok által felhalmozott vagyon befektetése. A magyar nyugdíjpénztári rendszer az 1998-2001-es, több jelentős negatív külső tényező által is sújtott periódus kedvező hatásain is sikeresen felülemelkedett és pozitív reálhozamot termelt a tagok számára.

Ismételten kiemelve korábbi megállapításunkat: egy globális, minden piaci szegmensre kiterjedő válság esetén nem reális elvárás, hogy a nyugdíjpénztárak a befektetési piac szereplői közül egyedüliként pozitív reálhozamot termeljenek. A kiegyensúlyozott gazdasági környezet elengedhetetlen feltétele a jól működő nyugdíjpénztári rendszernek.

Végezetül szeretnénk felhívni a figyelmet arra a közelmúltban ismételten kissé háttérbe szoruló alapösszefüggésre, hogy a nyugdíjpénztári hozamok értékelése kizárólag hosszú távon racionális. Egy több évtizedet felölelő befektetési forma kizárólag abban az esetben érheti el optimális hozamát, ha nem a közérdeklődés fókuszát érdemtelenül elnyeri egy éves hozamokra koncentrál.